

List izaja vsak petek

Velja s poštnino vred in v Gorici
in poslan: za celo leto 3 gold., za
pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta
50 sold.— Za ude nar. - polit. društva
„GORICA“ je cena določena, kakor za
druge naročnike. Posamezni listi se pro-
dajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu
v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mail-
ling-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo.
Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se
sprejemajo. Plača se za navadno vrstico,
če se naznanilo samo enkrat natisne, 8
sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat,
15 soldov.

Kakšni možje imajo se voliti v starešinstvo.

I.

Ravno zdaj se ponavljajo v marsika-
terih občinah po Goriškem volitve stare-
šinstva. Velevažna je taka volitev. Do zdaj
so občine žalibog premalo cenile njeno važ-
nost in njen upljiv na blagostanje cele
občine pa tudi posameznih občinarjev. Vsled
tega nastale so v občinah velike zmešnjave.
Zakrivilo se je veliko. Občinsko gospodar-
stvo je bilo slabo, tako da se škoda tu in
tam ne da več popraviti. Nezadovoljnost
širi se od dne do dne. Spoznava se, da je
treba drugače voliti; vendar ko pridejo nove
volitve, gre vse po starem kopitu. — Tako
se godi po občinah, kjer občinarji svojih
zastopnikov zbirajo ne po svojem prepri-
čanju in po svoji vesti, ampak kjer gleda
vsak le na svojega prijatla in na svoj lastni
dobiček. Kak razloček med takimi obči-
nami, kjer gospodari starešinstvo, ki je
prišlo na krmilo le po sebičnosti volilcev,
pa med onimi občinami, ki imajo starešin-
stvo, koje uživa splošno zaupanje, ker so
volilci vestno zbirali. Imamo taka stare-
šinstva na pr. v Brdih, na Krasu; tudi v
ipavski dolini; pa žalibog so redka. Sicer
ni nikjer brez pritožeb. Tu in tam naha-
jajo se nezadovoljneži, ki črnijo domače
starešinstvo, naj bo še tako vestno in pra-
vično. Vzrok temu se ne da priti popol-
noma v okom in bo trajalo, dokler bo svet
stal. Vender na posamezni ne sme se gle-
dati. Pravično vestno starešinstvo zamore
veliko storiti, naj bodo državljanske raz-
mere in vladna načela še tako neugodna
občinski samostalnosti in prostosti, kakor je

zdaj pri nas v Avstriji. Zato smo name-
nili navesti nekatere lastnosti, na katere
imajo paziti volilci, ko si volijo zastopnike
v starešinstvo.

Dópisi.

Iz Cerklanskega. V 38. listu „Glasa“
sem čital, da so najdli nad dolnjo Tribušo v
reki Idriji mrtvo truplo neznanega človeka. Ka-
kor se sliši, je revež iz Šebrelj, ki je po Tribuši
beračil, in nazaj grede v Stopniku pri Bičku v
vodo prišel, kjer pot čez Idrijo proti Šebreljem
pelje. Nahaja se tu tako nevarna brv (most),
da je v malo letih 5 oseb svoje življenje, v va-
lovih reke neprevideno končalo, skoraj vsi iz
Šebrelj. Koliko se jih je pa iz vode rešilo, to
Bog ve, nekateri so sami ven prišli, nekateri so
bili rešeni od drugih, tri osebe so prejele darila po 25
gl., ker so svoje življenje v nevarnost postavile, ko so
druge iz vode rešile. eden že celo dvakrat, sku-
paj so prejeli 100 gold. Kdo je tega kriv, da
se tako nevarna brv (most) tam nahaja in sene
popravi? Potrebujemo jo nar bolj posestniki ob-
čine Šentvidske gore unkray reke in Šebreljenci,
ako hočejo na skladovno cesto priti. Po mojih
mislih bi imelo toraj dolžnost županstvo Šent-
vidske gore in v Šebreljih skrbeti za napravo
mosta, posebno ker se v celem okraji čez reko
noben most ne nahaja, bil bi močno potreben, da
bi se zamoglo saj na enem kraji brez nevarnosti
čez reko koračiti. Da se pa županstvo Šent-
vidske gore za to napravo kaj zmeni, je malo
upanja, še manj pa županstvo v Šebreljih. Ce
ravno nimajo Šebreljenci nobene vožne poti do
skladovne ceste, se vender županstvo na vso moč
prizadeva, od bolj previdnih posestnikov že pri-

četo cesto po strani proti Stopniku, odvrniti in
uničiti.

Naj bi toraj c. k. glavarstvo to reč prev-
darilo in občinarje primoralo, naj napravijo bolj
varno pot (most) čez reko, ali pa naj pot čisto
zapré, da se še dalje tam nesreče ne godé.

S Kobarida 13. okt. Danas so duhov-
niki Kobaridske okolice obhajali cerkveno opra-
vilo in svete maše (darovalo se jih je 11) po prez-
godaj nam umrlem rojaku mnsg. Janezu dr.
Hrastu. Po dokončanem cerkvenem opravilu po-
govarjali so se tudi o spominku, kterega name-
ravajo ranjkemu postaviti na pokopališču. Sploš-
no mnenje po nasvetu gosp. Pertouta, ki je v
družbi nekterih družih gospodov okolj poldne
gosp. dekana obiskal, je da ne zadostuje za mo-
ža, ki je lepši dobo svojega življenja žrtvoval
odgoji mladih duhovnikov in vse svoje moči po-
svetil bogoslovskim vedam, prosti kameniti spo-
minek na pokopališču, da bi se bolj spodobilo
postaviti mu mojstrsko doprsno podobo bodi si
v prostornej jedilni sobi v semenišču ali pa na
kakem drugem primernem prostoru. V ta namen
pripravljeni os po svojej moči pripomagati in so
tudi že pričeto nabiranje za prosti spominek v-
stavili, dokler ne pozvejo želje od drugod.

Kajti pristuje se pač, da bodo še pozni
potomci videli vsaj v sliki moža, ki je za našo
nadškofijo nenadomestljiv. Tudi bi bilo dobro,
ko bi se ranjkemu na Liveku v njegovi rojstni
hiši postavila spominska ploša, kakor je gosp.
Podreka že 4. t. m. v Borjani nasvetoval, ki je
bil tudi prvi misel o doprsni podobi sprožil.
„Glas“ naj nam blagovoli mnenje dotičnega od-
bora naznaniti.

S Komna. Komú se nij vže v dijaških
letih prigodilo, da mu je kak mestni paglavec

LISTEK.

T R E N T A .

Ali pogledava malo, dragi čitatelj, v bovški
elizij, v rajsko Trento? Huj! kako prestrašeno
buliš oči! Ti pa že kobacajo po živi domišljiji
kosmati medvedje, zijajo brezdnova grla, gromijo
visoko vkrojene skale! Ne boj se! Medvede so
pobili, brezdnov se ogneva, skale je večni mojster
precej trdno priklenil. Malo si že vbrusiva pod-
plate po robatem kamenji, tudi znojne čaplje
bodo curkale; pa, kar dava čevljarju za podšiv-
nike, pa apotekarju utrgeva, ker ne bode treba
potilnih čajev variti. Ce ne ubogaš z lepa, te
pa kar za lase zgrabim, kot angelj Habakuka,
ter te prav trdno vštiknem v Koritenški klanjec,
pol ure od Bovca na vzhod. Vrh klanjca raz-
prostira se mala ravan, ki obsega rodovitno polje
Kalanov in Koričanov in dve čedni vasiči Kal-
Koritnico z kapelico sv. Ivana, v ktorej nedeljo
in praznike popoldne pobožna žena starim, sle-
pim in hromim, ki v Bovec ne morejo, iz debe-

lih nabožnih bukev srčne molitvice namoluje.
Pozdraviva sv. Ivana, potem pa le vzemiva slovo
od zoranih njiv in sočnih travnikov, naprej po
dolini ne vgladava nobenih več.

Poti že ne zgubiva, ker kaže nama jo skozi
in skozi peneča Soča, da ne zajdeva ni na pravo
ni na levo skrbite dve vstrični steni, kateri bova
imela celo pot skoraj ob sencih, kakor imajo
gosposki konji usnjaste branike ob očeh. Zdaj
pa treba možko zabroditi suhi hrupež, pot se
vije in vije, vsak ovinek vmeri trudnim nogam
sto sežnjev za prekobacati. Ta kos poti je zares
hud, deloma dolgočasen, pa kaj čemo, vsak za-
četek je hud. Solčna stena ob levi roki kaže
po vsej visokosti ogromna, gola skalnata rebra;
ideja vzvišenosti, strahovitosti pluje s teh veli-
kanskih skladov, s teh drzovito obešenih robov
in gigantično vsajenih polic. Podosojna stran je
nekoliko prijaznejša, trudno oko se vsaj tu pa
tam odpočije na mahovej zelenini in redkih sme-
rekovih steblih, ki še neso plazuo in sekiri za-
padla. Jezna Soča se pa nič ne zmeni za divjo
romantičnost na pravi in na levi. Srdito si je

vbrusila in udolbla korito po dva sežnja globoko
v živo skalo; zamolklo brunda, kakor po ogrom-
nih skalnatih cevih, gučanje slišiš, nje ne vidiš;
srdi se ta ihtava hči Triglava, ker jej je že na
prvih sežnjih od zibelke toliko nasprotstev pre-
magovati, kakor se jezi mlado srce, ki s svojimi
kipečimi ideali neprenehoma v življenji ob skale
resničnosti buta.

Vsaka sila enkrat počí, tudi v tej divji
grapi mora biti kak odpočitek. Nebotične stene
se po obeh straneh vmikajo, nekaka kamenita
ravan se nama odpera, tudi kópica nizkih bajt
čepi tam v kuštrastem drevičji — prisopla sva
v spodnjo Sočo. Od tod odceplja se na pravo
ozko Lapensko žrelo, daleč noter med pečine, ki
ločijo Tominsko od Bovškega. Midva pa morava
le ob Soči naprej, kjer naju čaka še pol ure
prav nevarne poti. Kakor velikanske pasti pre-
žijo ob levi ravno vrhu glave prek in prek rahlo
obešeni robovi, ki željno pričakujejo prvega plazuo
ali pa naljiva, da oproščeni zbobnijo v Sočino
korito. Le pospešiva korake, da srečno odneseva
pete! No, hvala Bogu majajoči mečesnov stolp

na ulici trobil za herbtom: „Schiavo senza Dio“?! — Te besede mi še sedaj veliki brat po ušesih šumé, posebno, ker imajo v sedanjih časih veliko pomenljivost.

Denašnji svet robuje v resnici svojemu bogu; kar mu pravi živinska pamet, ki ne dovoli, da bi jej kaka druga sveta oblast odkazovala blago pot, katere bi se imela deržati, da ne zabrede v vmazano ostudnost, to se postavlja na oltar: svet robuje svojej neumnosti! Nij Boga! V kot z onim, kar na pravega Boga spominja, v kot se svetišči! Pozabi naj se, kar iz sv. cerkve izvira, kar ona uči!

„A was Morál, was“! — slišim upiti nezabogoviča birokrata! Glejte, g. Sch., mislil sem napraviti tablico, vrezati va-njo zgoraj navedene besede, ter Vam jo nabiti na Vaša vrata! Kajti to zaslužite! Zakaj?

Iz marsikaterega serca so puhteli 4. oktobra na godovni dan našega cesarja, pri sv. opravilu vroči vzdihljeji k Bogu, da bi izvolil dodeliti Veličanstvu, da bi pogumno braneč se zoper vsacega zunanega sovražnika zamogel tudi doma pogasiti ogenj, ki toliko časa vže razsaja v razkosani Avstriji. Pa šefa komenske okrajne sodnije nij bilo v cerkev, tedaj ne tudi drugega uradniškega osebja, kar je menda „unicum“ na daleč okrog. Pogernjeno je sicer bilo za visoko gospodo, pa prazni stoli so kazali lojalnost našega gosp. sodnika do svojega najvišjega gospoda. Svoboda! S to šemo da se vse pokriti, vse opravičiti!

S to krinko da se odobriti tudi brutalno ravnanje gosp. sodnika s furlanskim 12. letnim fantom v občinskem zaporu za gnance. Nobén turški janičar bi ne bil takó surovo s fantom ongavil, kakor komenski paša.

Omenjenega fanta so pripeljali 13. okt. iz Šezane v Komen kot gnanca; čez noč so deli revčka v omenjeni zapór. Dečko, ki je cel čas solze točil, pa očeta klical, zleze v zaporu na precej visoko okno, ter si tam po otročje čas krati — z jokom. Ko ga g. sodnik, ki v bližji stanuje, zapazi, tedaj gre samooblastno in to skoz nenavadna stranska vrata, ki se le od zunaj odpirajo, v občinski zapor, kjer nekdo njegovih ljudij fanta z močjo z okna na tla zaber-davsne, kar fanta v večji jok in krik spravi. A Sch. hoče fantu siloma usta in gerlo zamašiti, tedaj se sam nanj spravi z rokami in nogami! Živinska surovost! Uprašal bi Vas, gosp. sodnik, kedo Vam je dal oblast hoditi v lokal, in

Soške katedrale naju že pozdravlja od tam-le spod strme, bele pečine. V kuracijo Soško združenih je blizo 1150 duš, ki kuhajo na 145ih ognjiščih. Pa, za Božjo voljo, kje so te duše, kje njih bivališča? Pri cerkvi je videti samo duhovščino in kakih pet hiš in po obeh bregovih Soče je raztrešenih še nekoliko bajt. Vidiš, pa selišča so razbrskana po postranskih dolinah, po visokih čeréh; kjer v okolju kaj več trave med suhim kamenjem raste, pa se je Sočan s svojimi kozami utrdil ter si je postavil selišče. Compic (krompirja) si nagreba iz skopanih lazov, planinske pridelke, kakor skuto, maslo, sir itd. pa na svojih plečih v Bovec stovori, kjer v odmeno turšice za polento nabaše. V Soči sva sredi poti v Trento, treba bi se bilo odpočiti. Najraje bi stopila se ve da brž k gostoljubnemu g. nuncu v prostorni, zares lepi farovž; pa po-božna kristijana morata pred v cerkev, da se Bogu zahvalita, da jima ni kak rob kosti polomil.

nazivljemo z imenom „tatovi“, — v lokal, ki je toliko z Vami in Vašo oblastjo v dotiki, kolikor vljudnost in olikanost z Vašo surovostjo? Kje ste se učili udrihati z rokami in suvati po živinsko z nogami z namenom, da bi otroka utolažili? To bi bila tedaj Vaša moderna pedagogika, ki se zamore pokriti se svobodnim geslom kaj? — Sram Vas bilo!

Ako bi jaz župan bil, tedaj bi hotel Vam vže pokazati zobé, takó, da bi si Vam nikdar več sline ne cedile utikati se v stvarí, ki Vam tolik pristojé, kakor pristoji Vašemu šepastemu duhu stikati po cerkvi, katere niti od zunaj ne poznate, in po cerkvenih recéh! Saj zdravnik nij daleč v Komnu, ki bi znal konstatirati nasledke Vaše surovosti, in menda niste Vi, gosp. Sch., v deželi papež in kralj, ali ka-li; znala bi se dobiti tedaj kjekod tudi za Vas in Vaše, „popohrustaške“ tovarše kaka „zuchtruthe“!

Svet pa naj sodi!

S Kanalskega, 6. okt. (Novi župan v Lomu. — Kalsko pokopališče. — Novošegna tatvina. — Smrt po nemarnosti.)

Pisal Vam je že Vaš kanalski dopisnik, da smo imeli sitnosti z volitvijo kalskega starešinstva. Zdaj je ta zadeva poravnana. Tudi župana že imamo, pa ne več pri sv. Štefanu, ampak v Lomu. Imè mu je Ivan Levpušček. Mož ne zna pisati, ima pa, kakor trdijo, glavo na pravem mestu. Prav, saj bo moral večkrat pokazati, da je cel mož, ali pa . . . Pa pustimo to. — Komaj je postal župan, pa ima že sitnosti. V kalski duhovnji nimajo pokopališča. No, kam nosijo pa pokopavat! Doma pokopujejo in sicer v blagoslovljeni zemlji, ali kalsko pokopališče je skoro tako, da ne zasluži tega imena. Majhno je, zemlje ima prav malo, vrh tega je pa še na tacem kraji, da se ne dá širiti. Tudi zemlje ni mogoče nanj napeljati, ker jo veter spotoma odnese. Popravljajo ga že blizo 30 let, pa le — z jezikom. Lani in letos so se pa tega dela prav resno lotili. Večina duhovnjanov je za to, naj se staro pokopališče pri sv. Tomažu opusti in novo napravi. Kupili so že njivo v ta namen.

Toda vsaka duhovnja ima kacega „mojstraskazo“. Tudi kalska ni brez njega. Ko so v zadnji, prav v ta namen sklicani seji enoglasno sklenili, naj se napravi pokopališče na kupljeni njivi, ugovarjal je temu en zastopnik kalske občine ter je sejo protipostavno zapustil, češ: mi

Cerkvica je za toliko število ljudstva zelo pretesna, pa čedna. Glavni altar sv. Jožefa, cerkvenega patrona izsekan je iz lepega marmorja, nova podoba sv. Jožefa na platno slikana okusno kinča čeden altar.

Posebno dobro dejo očem novi štacijoni, izvrstno delo Tavčerjevo, ne bil bi se nadejal tako krasnih v borni, hribovski kapelici. Misijski križ pred cerkvico pričuje, da se je lansko leto budeči glas Lojolovih sinov tudi po teh puščavah razlegal; kakor slišim, zbudil je obilo Soških in Trentarskih planšarjev iz smrtne spanja. Sedajni č. g. kurat z velikim požrtvovanjem malim Sočančkom tudi s šolo do krščanske omike pripomaga. O toliko potrebni šoli se v prejšnjih časih po tej dolini še sanjalo ni, kakor med Liliputanci in vendar so Sočani ukaželjni, bistroumni ljudje; to priča primerno sijajni uspeh sedanjega šolskega podučevanja.

(Dalje prih.)

tudi kaj ukažemo! (Med oklepaji povém, da mu to ni prav, da so njivo za novo pokopališče od družega kupili in ne od njega.) Pa mož se je opekél. Sklenili so, naj plača v kratkem 5 gl. kazni, ali pa naj mu gré kotel na boben. Pametno!

V Lomu je pretekli teden nekdo dva konja vkradel. Pasla sta se in gnal ju je — meni nič, tebi nič — o belem dnevu čez hribe proti Gorici in Trst. Telegrafali so v Gorico in Trst. Pravijo, da so tatu na tržaški postaji zasačili. To se ni prvokrat godilo Lani je bila — na Banjšicah, če se ne motim — krava vkradena.

Povsod napredek, celo pri konjih in kravah!

V nedeljo so naznanjali kalski zvonovi pre-zgodnjo smrt mlade ženske, ki je, rekel bi, po nemarnosti umrla. Bila je mati, pa nezakonska. Vlegla se je, pa ni imela pomoči. Za nepotrebne pravde, itd. ne manjka skoro nobenemu denara. Cudno je to, da občina, ki šteje nad 1300 duš, nima lastne babice. Ali so ljudje za to preubogi ali prenemarni, da ne dajo ene v šolo? — Tudi zdravnika bi bili lahko poklicali, saj dekle ni bilo brez krajcarja. Ponočnim rogoviležem, ki jok in stok po hisah sejejo, ne zapira nihče — večkrat tudi starši ne — ne oken, ne vrat; za revo pa, ki največkrat po nemarnosti hišnih glavarjev v nesrečo pride, nima nihče srca.

S Koroškega, 12. okt. — Ne dobi se lahko tako zanimivega sveta, kot jo Soška dolina. Na primerno kratki poti od Gorice do Koroške meje imaš vsa evropska podnebja skupaj, od gorkega Italijanskega, do večnega snega v visokih planinah. Združena je v tej dolini mička lepota in orjaška krasota v prijetno celoto in ne imenuje se Soška dolina zastonj najlepša v Planinskem svetu — zakaj se pa tako malo obiskuje? Marsikateri kraj v slavni Švici se ne more meriti z njo v naravskih krasotah; a tje si pomagajo popotniki s celega sveta, Soško dolino pa še domačin malokdo vso prehodi in še kdor to stori, po navadi slabe volje nazaj domu pride. Vsaj najmanjši vzrok temu nij ta, da ravno po takih krajih, kder narava vse združuje, kar more veseliti popotnikovo oko, ljudska malomarnost in nemarnost tem hujše v oči bode, kar vse druge prijetne vtise uniči. Naj omenim tu en sam kraj, znani Kobaridski trg. Srce se smeje človeku ki pride, bodisi po cesti z Bovškega ali z Goriškega ali z Beneškega v romantično dolino. Prijazno te vabi Kobarid: a kako neprijetno dregne nekaj človeka, da ne more priti ne v deževji ne v suši na še precej prostoren edin trg, da ne bi dobil mlakuž na njem, izviraječih od potoka, ki po Kobaridu teče koder kdo hoče in če je dež tudi koder bi marsikdo ne hotel. To zakrivi nekaj lega krajeva; a vsemu bi se v okom prišlo, ko bi se potok nekaj ogradil. To pa samo ob sebi noče priti — treba bi bilo, da bi sl. občinsko predstojništvo kaj storilo; a zdi se, da misli to: komur nij ljubo po mlakužah hoditi, naj se jih ogne, saj je trg prostoren dovolj, kar bi po dnevi že nekaj veljalo, po noči pa še za domačine ne, tem manje pa za tuje popotnike, ki kraja ne poznajo, ker v celem trgu nobena svetilnica ne sveti naj bo noč še tako temna. Prejšnji župan je bil sicer napravil svetilnice in je skrbel za svečavo; od kar pa žl. g. Pagliaruzzi v tej občini župani, bojde nijso bile več svetilnice na občinske stroške prižgane. Zakaj se tako godi, pravili so mi tamošnji domačini, da sami ne vedo; nekteri nato po stranskih vratih, kar delajo ljudje, katere

gajivci pa so rekli, da se svetilnice za to ne prižigajo, ker jih nij sedajni župan napravil, ampak že prešnji.

Ogled.

Avstrija. Kolikor bolj se bliža sklep deželnih zborov, toliko pogumnejši kažejo se narodni in federalistični poslanci s tem, da branijo svoje stališče proti ustavovski sili.

V **Kranjskem** deželnem zboru so stavili narodni poslanci obširno in dobro vtemeljeno interpellacijo do slavne vlade zastran ponemčevanja. To interpellacijo so podpisali vsi narodni poslanci le — dr. Razlag ne. „Slov.“ meni, da zaradi tega ne, ker take dokumente s podpisi vred hrani vlada, gospod dohtar pa se noče zameriti, ker ima upanje ali vsaj želje še enkrat zasesti deželnega glavarja stol, ali kako drugo enako mesto. Ko bi bil kaj takega storil kak Costa ali kdo drug zmed konservativnih poslancev, gnali bi bili „Mladi“ krik po svojih časopisih, priporočali nezaupnice itd. Za svojega dr. Razlaga pa nimajo žal besede.

Točke interpellacije so: a) Iz katerih vzrokov se je bivša že na pol slovenska učiteljska pripravnica v Ljubljani zopet popolno ponemčila? b) Iz katerih vzrokov se je bivša slovenska realna gimnazija v Kranju zopet ponemčila? c) Iz katerih vzrokov se še ni na realni gimnaziji v Novem mestu na nobenem razredu slovenski jezik kakor učni jezik vpeljal? d) Iz katerih vzrokov so se na ljubljanski realki že obstoječe slovenske paralelke odpravile? e) Zakaj je na ljubljanski realki učenje slovenskega jezika vsakemu učencu na prosto voljo dano, med tem ko je italijanski jezik za vsakega učenca, brez razločka narodnosti, obligaten? f) Zakaj se na vseh nižjih razredih ljubljanske realke zoper vsa pedagoška načela slovenskim učencem slovenski jezik z nemškimi učnim jezikom razlaga? g) Zakaj se po raznovrstnih postranskih potih, posebno pa vsled pritiska na učitelje po nadzorniku ljudskih šol, nemščina v ljudske šole sili, mesto da bi se samo na to gledalo, da se otroci kaj koristnega na podlagi materinščine naučé? II. a) Iz katerih vzrokov se je letos na spomlad nekoliko poštnih in telegrafnih uradnikov brez vidnega vzroka nanagloma v skrajne pokrajine Avstrije premestilo? b) Iz katerih vzrokov je vlada mesto njih pri pošti trde, slovenščine nezmožne Nemce nastavila?

V **Moravskem** dež. zboru je predlagal dr. Pražak in tovarši addresso do presv. cesarja, v ktorej je izražena prošnja, „naj blagovoli na to delati, da se vresniči porazumljenje med narodi in tako doseže mir in sprava“. Gotovo je, da ošabni nemškutarji bodo addresso zavrgli, ker drugače izgubijo oblast, katero zdaj vsled križnega volilnega reda imajo. To pa ne sme biti, naj gre rajši Avstrija pod zlo.

V **Dalmatinskem** dež. zboru lahoni nagajajo prav po otročje. Kadar se jim izljubi, ne pridejo v zbor, in tako narodna večina dostikrat shlepati ne more. —

Na **Českem** bodo 20. in 23. t. m. volitve poslancev za drž. zbor. Državo-

pravna stranka že razglasa svoje kandidate in mesto dr. Sladkowsky-a, mladočeha, ki je edini pri zadnji volitvi zvoljen bil, stavi novega kandidata dr. Milde-a. Gotovo je, da bodo zmagali staročehi z vsimi svojimi, to tim ložeje, ker se je mladočehska sedmerica z ustopom v dež. zbor pokazala — figamož. Vendar naznanjajo mladočehi, da objavijo tudi svoje kandidate.

V **Zagreb**u se bo odprlo 19. t. m., kakor znano, jugoslovansko vseučilišče. Presv. cesar je bana Mazuraniča pooblastil, da ga pri slovesnosti zastopa.

Zunanje države. Vsi časopisi imajo opravilo z zaprtim nekdanjim poslancem **Arnim-om**. Vse na to kaže, da se Bismark nekaj boji. „Unità Cattolica“ piše: Grof Arnim je bil meseca septembra pruski poslanec pri sv. Očetu, in izvrševal je Bismarkove naklepe, ker je povsod italijanski vladi stregel. Ako bi Arnima ne bilo, nikdar bi si **Lanza** ne bil upal mesto Rim napasti. Družina Arnim-ova je prosila, naj ga iz zapore spuste zaradi slabega zdravlja, viša sodnija pa ni hotela, da si so ji ponujali pol milijona tolarjev kavicije. — 19. okt. bo končna obravnava proti Kullmannu, k kateri bode brž ko ne tudi prišel Bismark sam pričat.

Domače stvari.

(*Pismo sv. Očeta do našega prevzvišenega nadškofa*). Sv. Oče so poslali kot odgovor na addresso poslano jim o priliki duhovnih vaj posebno prijazno pismo našemu premilostljivemu nadškofu, v katerem pravijo, da so z veseljem slišali, da so se duhovni v Gospodu zbrali, da svoje dušne moči obnovijo v samoti. Osrčujejo vse, naj pridno delajo in da naj bodo zagotovljeni božje pomoči. Nadškofu, duhovščini in vsi škofiji pa podelijo apostoljski blagoslov.

(*Baron Pino*). Cesarski namestnik baron Pino je pretečen teden bival na Tominskem. Šel je ogledat nove Tominske ceste in Kobariško močvirje, ki se ima posušiti. Spremljala sta ga deželni glavar grof Coronini in svetovalec g. Winkler. Od našega dopisnika od tam pričakujemo v tej zadevi dopisa.

(*Semeniški rodja*). Na mesto prezgodaj umrlega dr. Hrasta imenovan je vodja centralnega semenišča gosp. Alojzi Zorn, doktor bogoslovja, častni dvorni kaplan, profesor dogmatike in fundamentalne teologije itd. Ako je bilo mogoče ranjkemu dostojnega naslednika dati, gotovo je v vsakem oziru imenovani gospod na svojem mestu. Bogoslovci dobodo zopet dobrega očeta.

(*Duhovske spremembe*). Č. g. Marka Vales je imenovan vikar v Štverjanu. — G. Jožef Pavletič je prestavljen v Solkan. — G. Jožef Godnič pride za prefekta v malo semenišče. — G. France Tomšič, katehet pri nunah, pride za kaplana k sv. Roku.

(*Za spominek dr. J. Hrasta*). G. Andrej Jordan 3 gld. — G. Ivan Stres 3 gl. — Mons. J. Kumar, župnik 2 gl. — Mons. Globočnik 5 gl.

— Glede spominka mons. sig. dr. Jan. Hrasta vjemamo se z željo čast. duhovščine Kobariškega dekanata, (glej dopis iz Kob.) naj se umrlemu razun spominka na grobu postavi še spominek, nar boljše oprsna podoba, v semenišči, ter vabimo vso čast. mestno duhovšči-

no pa tudi ono iz dežele, kolikor se udeležiti zamore, da se snidejo v ponedeljek 26. oktobra okoli 11. ure v semenišči in se o tem posvetujejo. Druga duhovščina naj po preč. gg. dekanih svoje mnenje naznani. Posvetovanje bi obsegalo razgovor o spominku in volitev posebnega odbora.

(*Za pogorelec v Čepvanu*). G. Ant. Keber, vikar 8 gl. — Občina Bate 3 gld. 13 sold.

(*Popravek*). Od prof. Povšeta prejeli smo pismo, v katerem prosi, da popravimo notico v zadnjem listu o njegovem popotovanju v Ljubljano z dostavkom, da je bil poklican tje, da je izdelal načrt za organizacijo prihodnje kmetijske šole, vse druge kombinacije pa imajo odpasti. K temu naj dostavimo še, kar pišejo „Novice“: Tretja jako važna stvar za napredek domačega kmetijstva pa je bila obravnava za napravo kmetijske šole na Dolenjskem. Za svetovalec o tej zadevi je bil gospod profesor Povše iz Gorice v Ljubljano poklican. Gospod Povše je v dotičnem odseku, pa tudi vpricho celega odbora, ki se je zbral v tajni seji, se o organizaciji kmetijskih šol popolnega strokovnjaka skazal in s svojimi temeljitimi nasveti zdatno polajšal končni sklep o napravi prve nižje, vse razdelke kmetijstva obsegajoče šole.

(*Vinska cena*). Ker je letos trta sploh dobro obrodila, je tudi cena vina primerna. Brsko vino plačujejo pa 11—13 gld., ipavsko po 6—12, kraški teran pa po 13—16 gold. Vendar pa bo cena gotovo še padla.

Razne vesti.

V **Radoljici** je bil 10. t. m. izvoljen poslanec narodne konservativne stranke g. Luka Robič. Od 51 volilcev prišlo jih je volit 42, izmed katerih je 37 volilo L. Robič-a, 5 glasov pa je dobil okrajni glavar Wurzbach.

— *Cesar in cesarica* se podasta na Česko, kamor sta vabljeni na lov. Če tudi se nikakoršne politične kombinacije že zaradi tega delati ne morejo, je vendar pomenljivo to, da presv. cesarica po dvajsetih letih prvokrat zopet češko zemljo obiše. Akoravno cesar in cesarica potujeta, kakor pravijo „incognito“, bodo zopet Cehi imeli priložnost pokazati svojo udanost do cesarske rodovine.

— *Novi koleki*. Dosedanji koleki ali boli izgubijo veljavo z 31. januarjem 1875. Prvi dan imenovanega leta izdaje se namreč novi koleki vsih vrst zunaj kolekov za časopise.

— „*Novice*“ pišejo; V **Zagreb** se bo podal k slovesnosti otvorjenja vseučilišča 19. t. m. Ljubljanski „Sokol“, deputacija „Matic“ (dr. Costa, dr. Poklukar, grof Barbo), deputacije čitalnice Ljubljanske (M. Kreč, H. Turek, Fr. Drenik), kateri se bodo pridružili nekateri udje pevskega društva, in še mnogo drugih domoljubov. Dr. Jan. Bleiweis se zavoljo bolehnosti ne bo mogel vdeležiti. — Znižana cena vožnje po železnici znaša tje in nazaj 4 gold. 50 kr., izkaznice se dobivajo v čitalnici, v dramatični pisarni vsaki dan popoldne od 2. do 5. ure. Odpeljali se bodo v nedeljo 18. t. m. zjutraj po 3. uri s poštnim vlakom, kar dajemo na znanje tudi tistim domoljubom, kateri se hoté med potom pridružiti, da dojdejo Slovenci, kar mogoče skupno v Zagreb. — Kedo bo pa Gosiške Slovence zastopal?

— *Viljem-ov čaj za čistenje krvi*. Naši

bralci nahajajo na zadnji strani lista v oznanilniku naznanjeno zdravilo od lekarničarja Franc. Viljelm-a pripravljeni čaj, ki ima posebno lastnost kri čistiti. V spomladi, poletji, jeseni in zimi se lahko rabi zoper raznotere bolezni kakor revmatizem, bolezni na jetrih, hemoroide, krč, oslabljenje, zlatenico itd. Ta čaj so tudi nam znani gospodje rabili z dobrim uspehom, zarad tega ga smemo priporočati. Velja zavitek le 1 gold. in nahaja se pri navedenih lekarničarjih.

Gospodarske reči.

So li umno napravljene kmetijski vrte na ljudskih šolah potrebni?

Koliko se ne govori i pisari o podučevanju kmetijstva na ljudskih narodnih šolah, a vendar je vse to v nakterih krajih le pičli sad obrodilo, akoravno imajo uže dalj časa tako podučevanje, i po mojem mnenji ne bode tudi vse teoretično prizadevanje o kmetijstvu nikakoršnega sadu obrodilo, dokler se ne bodo občine z šolo zedinile i skupen vrt napravile (ali prav za prav le „šolski vrt“), kateri bi se pa moral na več delov razdeliti. Namreč:

- 1.) v sadno drevesnico,
- 2.) v pravilno zasajen sadni vrt,
- 3.) v kuhinjski del, in
- 4.) v nekterih krajih tudi v bučelarski oddelek, kateri bi našel prostor odločen v kuhinjskem vrtu.

V sadni drevesnici bi se vsako leto odgojevalo več sto in sto drevesc vsake vrste, po zimi bi učitelj z učenci ali drugimi ljudmi pocepil drevesca, a v svojem času okuliral. V tem oddelku naj bi v tej stroki dobro teor. in praktično izurjeni učitelj učence, se ve da že odrašene, ali nedeljske učence, pa tudi že odrašene ljudi dobro i pravilno naučil peške sadnih dreves (ali pa tudi seme gojzdnih) sejati, mlada drevesca oskrbovati, sploh naj bi jih naučil vsa opravila v sadni drevesnici opravljati teor. i praktično. Namreč: po sejanji drevesca okopovati i vsa oskrbovanja do cepjenja. Ko so drevesca že 3—4 ali več let stara, naj bi jih učenci pocepili (kopulirali) in v svojem času tudi okulirali itd. Dalje naj bi učitelj učence učil drevesca presajati, napravljati umno zasajene vrte po zgledu šolskega vrta. Učil naj bi učitelj — se ve že dobro v tem znajden, drevesa na visoko in nizko, na vse načine splejavati, obrezovati, vsako leto čistiti, sploh vse, kar sadno drevo tirja, da zamore bogato obroditi. Odraščena, že cepljena drevesca bi se med sosede (med občino) razdelila. Če pomislimo, da bi vsaka hiš. št. 3, 4, 5 drevesc cepljenih — če ne več — na leto dobila, koliko bi se sadja v kratkem času več pridelalo, sebi v korist pa tudi za kupčijo.

Tako zasajeni sadni vrt naj bi služil v poduk, kako se ima pravilno, kakor sem že povedal, drevje obrezovati, vsa druga opravila v tem važnem oddelku opravljati, s takega pravilno i umno zasajenega vrta naj več dohodke pridelovati i dobivati itd. Kuhinjski vrt služil bi v poduk, razna kuhinjska želišča vsake vrste pridelovati, za

svojo potrebo rabiti, pa tudi v denar spravljati. Posebno taki gospodarski kuhinjski vrte bi gotovo naj več dokodkov donášali blizo mest. Zraven učencev i drugih odrašenih ljudi, našle bi tudi učence mnogo opravila i poduka v tem oddelku. Lahko bi namreč oblivale in zelišča okopavale itd. Z eno besedo, ako se hoče koga praktično kmetijstva naučiti, mora se mu vsako tako delo dati, naj sam poskuša. Čebelarski oddelek, koji bi našel kak poseben prostor v kuhinjskem vrtu (oddelu), bil bi v poduk umne čebeloreje itd.

Zraven vsega tega naj bi se tudi kako murbovo drevo zasadilo (se ve da po pravilih, kamor bi šlo,) da bi se lahko tudi nekoliko se svilorejo poskušalo i učencem tudi zraven teorije prakso pokazalo. Kajti kakor znano, nij ga kmetijskega pridelka, da bi se ga z manjšim trudom pridelalo i hitreje, nego je ravno pridelana svila. Po potrebi bi se tudi okrog vrta mesto zid napravljati, murbova drevesca zasadila i s temi ograjo naredilo. Ta ograja bi gotovo mnogo perja dajala. Tedej, ker je sviloreja za južno dežele skorej naj važniši pridelk, naj bi se kolikor mogoče poskrbelo za razširjenje umne sviloreje mej ljudstvom.

Sadni vrt znašal bi $\frac{1}{2}$ vsega zemljišča; kuhinjski del $\frac{1}{4}$ in sadna drevesnica tudi $\frac{1}{4} = 1$. Kaj bi tedej občini storilo, ko bi si tak vrt napravila, ki bi morda 1 oral ali dva znašal? Gotovo malo bi stal, ali vendar korist bila bi velikanska. Pa tudi če je za učitelja kako kratkočasje, gotovo je to zanj naj primernejše, kjer bi sam šole prostih urah se bavil ali tudi se svojo odraščeno mladino ali odraščeni ljudmi bil, jih podučeval itd. Ko bi otroci v takih vrteh kmetijstva se učili, bi napredovali v kmetijstvu; suha teorija mora le malo izdati. Tukaj bi opazovali z učiteljem vsed vsakovrstne reči, kjer bi dobili veselje i posebno ljubezen do posnemanja.

Tudi v vinskih deželah bi se jim pokazalo umno odgojenje trt, umno zasajenje vinogradov itd. od početka do konca. Za vse take stvari morali bi biti dobro teoretično i praktično izurjeni učitelji. Le na taki način bode umno kmetijstvo po narodnih ljudskih učiteljih napredovalo, se širilo i očividno sad v kratkih letih obrodilo. Kmet mora vsako stvar z roko otipati, prijeti, še le potem bode verjel. Tedej taki vrte bili bi, tudi poseboo starokopitnežem v poseben zgled, dasiravno bi še morda nekteri dlake v jajcu iskali.

Komen. Al. Št. Vilko, podučitelj.

LISTNICA UR.: Br. D. na Tr. Boste dobili po Vaši želji do konca leta brezplačno, za 1875 pa stane 2 gl. — Gg. dopisniki: Prihodnjič.

Borsni kurzi na Dunaji 16. oktobra.

Enotni drž dolg v papirju	69	75
„ „ „ v srebru	73	80
Drž posojilo leta 1860	107	50
Akcije narodne banke	980	—
Kreditne akcije	245	25
London	109	95
Napoleon d' oro	8	84
Cekini	—	—
Adžijo srebra	104	75

SPRIČEVALO

Znanstveno mnenje

gledé lekarničarja gospoda

VILJELM-OVEGA

protiartritičnega, protirevmatičnega

ČAJA

za čistenje krvi.

Kdor ima zapopadek od nezmernege sleparstva, ki se z universalnimi sredstvi v novejšem času šopiri, lahko si bo razlagal nezaupnost zdravnikov proti takim sredstvom, ter gotovo ne bo smatral to kot pedantično zopnost zoper novosti, ako zdravnik smehljaje se obrne od lakih skrivnostnih pomočkov. Vendar pa tudi to pravilo ni brez izjeme. In ta izjema nahaja svoje opravičenje in pripoznanje v tistih slučajih, kjer po dejanjih konstatirana skušnja in na njo opirajoče se ljudsko občno pripoznanje zdravniškemu preiskovanju že potkaže in je tudi že sodbo izreklo, kar velja ravno o **Viljelm-ovem** čaju za čistenje krvi. Splošna sodba je namreč naj bolj zanesljivo poročstvo za vrednost kake reči in se je naj lepše oponesla pri **Viljelm-ovem** čaju za čistenje krvi pri raznoterih revmatičnih bolečinah, pri protinu, podagri, ker ta čaj tudi pri naj bolj zastarelih in ukoreninjenih revmatičnih boleznih in gihtičnih napadih vzroči, da koža zopet delati in popolnoma izhlapljati zamore.

Posebno pri vsih revmatičnih in protinskih boleznih trupla, ktere spremlja mrzlica in vnetje v členih, oteklina itd., pri podagri, bolečinah v križu, v bedrih, kadar po udih trga, pri negibčnosti udov, pri krču v mečah še celo pri zastaranem telesnem zaprtji in hemoroidnih boleznih se je imenovani čaj vselej kot najboljši pripomoček skazal.

Ta čaj se zamore toraj proti imenovanim boleznim naj gorkejše priporočati.

V BEROLINU meseca januarja 1874.

D. Jan. Muller

(L. S.)

medicinalni vsetovalec.

Z GOTOVIM VSPEHOM

rabi se

pravi

VILJELM-ov

protiartritičen, protirevmatičen

čaj za čistenje krvi

v naslednjih boleznih:

- 1) pri revmatičnem vnetji,
- 2) pri protinu (gicht)
- 3) pri boleznih potrebušnih poseboo pri takih, ki veliko sedijo,
- 4) pri povečanju in zaprtji jeter,
- 5) pri spuščajih poseboo pri lešajih,
- 6) pri sifilitičnih boleznih,
- 7) kot priprava pri rabi mineralnih vod v imenovanih boleznih,
- 8) kot nadomestilo mineralnih vod proti navedenim boleznim.

Svari se pred ponarejanjem in sleparstvom!

Pri kupovanji naj p. n. občinstvo natanko pazi na mojo postavno zavarovalno marko in firmo, kar je v vsakem zavitku na zunanji strani razvidno, da se s ponarejanjem ne daja zaslepiti.

Pravi **Viljelm-ov** protiartritičen, protirevmatičen čaj za čistenje krvi dobiva se le iz prve mednarodne tovarne protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi v Neunkirchen-u pri Dunaju, ali v mojih po časpisih naznanjenih zalogah.

En zavitek v 8 oddelkov razdeljen, po zdravniškem naukazu pripravljen, z navodom, kako se rabi v raznih jezikih, velja 1 gld., kolek in pošiljatev 10 sold.

Da ima p. n. občinstvo večo priložnost pravi **Viljelm-ov** protiartritičen in protirevmatičen čaj za čistenje krvi kupovati, naznani se, da se dobiva v Gorici v lekarnici A. Franzoni-ta, v Trstu pri Serravallo-u.